

81..... במדבר לה, פסוקים ט-לד

■ נושא בחירה: מזמורי תהילים

84.....	מבוא
85.....	תהילים א
86.....	תהילים ח
87.....	תהילים נא
88.....	תהילים קד
91.....	תהילים קכב
92.....	תהילים קכח
93.....	תהילים קל

■ נושא בחירה: ספרות החוכמה

95.....	מבוא
95.....	ספר איוב - מבוא
96.....	איוב א
98.....	איוב ב
99.....	איוב ג
101.....	איוב ד, פסוקים א-ט
101.....	איוב לח, פסוקים א-כו
104.....	מגילת קהלת - מבוא
104.....	קהלת א
106.....	קהלת ב

■ ניבים וביטויים מתוך פרקי הלימוד..... 108

■ בחינות לתרגול

139.....	בחינה מס' 1 + תשובות
165.....	בחינה מס' 2 + תשובות
193.....	בחינה מס' 3 + תשובות
217.....	בחינה מס' 4 + תשובות
241.....	בחינה מס' 5 + תשובות

מענה מיטבי על שאלות בבחינת הבגרות בתנ"ך

תשובה טובה בבחינת הבגרות בתנ"ך היא שילוב של קריאה טובה ונכונה של השאלה ושל כתיבה טובה וברורה של התשובה. אלה שתי מיומנויות שונות, ויש להקפיד לבצע את שתיהן. כאשר אתם ניגשים לפתרון שאלה בבחינה, בצעו את הפעולות על פי הסדר הבא:

1. עליכם לשלוט בחומר הנלמד. שליטה בחומר הנלמד תאפשר לכם לפתור את הבחינה על פי משקלם של הפרקים. משקל הפרק הראשון 40% מציון הבחינה, משקל הפרק השני 20% ומשקל הפרק השלישי 28% מציון הבחינה. אלה הפרקים שבהם עליכם להשקיע את מרב זמן המענה על השאלות. את הפרק הרביעי השאירו לסוף הבחינה. משקלו של כל הפרק 12%, כמשקל סעיף אחד בכל שאלה בפרקים האחרים. הפרק הרביעי עוסק בפרקים שלא למדתם בשנות לימודיכם האחרונות, לכן אפשר שלא תבינו בתחילה במה עוסק הקטע שנבחר לבחינה. דבר זה עלול להרתיע אתכם או לגרום חוסר ביטחון, ולא רצוי שזה יקרה אלא לקראת סוף הבחינה. בפרק הרביעי ענו על השאלות שבחרתם גם אם אינכם בטוחים בתשובה, שכן אולי התשובה נכונה, אפילו בחלקה, ותוכלו לקבל עליה מספר נקודות.
2. זכרו שבחינת הבגרות בתנ"ך עוסקת בעיקר בהסבר הכתובים במילים שלכם. ההוראה הנפוצה ביותר בבחינה היא "הסבר". לצדה מופיעות גם "ציון", "נמק" ו"בסס דבריך על הכתובים". משמעות הדבר היא שאם אתם יודעים להסביר את הטקסט המקראי ולהבחין בדוגמאות, ברעיונות ובעקרונות בכתוב, יש לכם סיכוי טוב מאוד להצליח בבחינה. לכן בהתכוננותכם לבחינה הקפידו להבין מה כתוב בטקסט, ונסו להסביר אותו לעצמכם במילים שלכם.
3. השליטה בחומר הנלמד תסייע לכם גם לפתור בקלות ובמיומנות את השאלות. לכן כדאי לקרוא את סיכום הנושא שבו עוסקת השאלה. קראו את הסיכום פעמיים. פעם אחת עברו וסמנו במדגש (מרק) נושאים חשובים שכדאי לזכור, ופעם שנייה קראו וחשבו אם הכול מובן ומאורגן בזיכרוכם לצורך כתיבת תשובה.
4. כעת קראו את השאלה פעמיים: בפעם הראשונה סמנו במדגש (מרק) את מילות השאלה או את המשימות שאתם מתבקשים לבצע בשאלה זו. שימו לב, לעתים השאלה תכיל יותר ממשימה אחת.
5. כדאי לסמן גם את מספרי הפסוקים המצוינים בגוף השאלה. זה חשוב מאוד, מפני שכל תשובה שתתייחס לפסוקים אחרים מאלה שהשאלה הפנתה אליהם, לא תקבל ניקוד.

6. חשוב לשים לב לסוג השאלה שנשאלתם. שימו לב שבכל שאלה בבחינה, סעיף א יהיה תמיד שאלה ברמת הבנה. במילים אחרות, אתם תישאלו "מה כתוב בקטע?" בניסוחים שונים, כגון: מה מציע א' לב? מי עושה פעולה כזו וכזו? הסבר את הפעולות, ציין שלוש דוגמאות ל... וכדומה. הסעיפים האחרים בכל שאלה יעסקו במיומנויות אחרות כגון פרשנות לכתוב, השוואה לכתובים אחרים, דיון בקושי העולה מהכתוב ועוד.
7. יש להתייחס לסוג השאלה כדי לענות עליה באופן מיטבי. חשבו לפני המענה: מה עליכם למצוא כדי לענות על השאלה? האם אתם מתבקשים למצוא קשר בין שני כתובים? להוכיח טענה שמצוטטת בגוף השאלה? למצוא קושי העולה מהפסוק ולהציע לו פתרון? בדף הבא תמצאו מיון של השאלות לסוגיהן, והדרכה כיצד לענות על כל סוג של שאלה.
8. כתבו את תשובתכם באופן הברור והפשוט ביותר. אין צורך להשתמש במילים גבוהות או במושגים לוועזיים, אין צורך בהקדמה לתשובה ואין צורך להאריך בתשובה מעבר למידע שאתם רוצים לתת. במקרה שאתם מתקשים לבחור בפתיה לתשובה, כדאי לפתוח במילים שבהן מנוסחת השאלה.
9. אם השאלה מאפשרת להיעזר במקור נוסף, חובה להיעזר במקור זה, לשלב ולציין אותו בתשובתכם.
10. בסעיף שיש בו תת-סעיפים יש לענות בהתאם לתת-הסעיפים. אין לחבר תת-סעיפים או להפנות את קורא התשובה ל"ראה תשובתי לסעיף א". במקרה שתחברו תת-סעיפים, ירד הניקוד על אחד הסעיפים.
11. אם אתם מתבקשים לתת מספר דוגמאות, כדאי למספר את הדוגמאות שכתבתם. אם אפשרי מבחינת הטקסט והזמן שנותר לכם, כדאי לכתוב דוגמה נוספת על מספר הדוגמאות שהתבקשתם לתת.

סוגי שאלות

1. שאלת הבנה

זהו סוג השאלה הנפוץ ביותר בבחינת הבגרות בתנ"ך. כל סעיף א בכל שאלה הוא שאלת הבנה, ולעיתים גם סעיפים אחרים באותה השאלה הם שאלות מסוג זה. שאלות הבנה שואלות על הדמויות ועל האירועים בקטע הנתון. מילות שאלה נפוצות הן: מי, מה וההוראות הנפוצות הן: הסבר, נמק, הבא דוגמאות, הבא ראיה מן הכתוב. למשל:

- מהו הניסיון שבו ניסה אלוהים את אברהם? הסבר את דבריך.
- ציין שתי הבטחות שה' מבטיח ליעקב.
- מה הייתה ההחלטה של יוסף?

2. שאלת עמ"ד

עמ"ד הם ראשי תיבות של ערך, מעורבות ורלוונטיות. שאלות עמ"ד קושרות את הטקסט המקראי אל מאורעות אקטואליים, אל נושאים הרלוונטיים לחיינו כיום, ומאפשרות לנבחנים להביע את דעתם בנושאים ערכיים העולים מהדיון בטקסט המקראי. במקרה שהשאלה כוללת בקשה להביע דעה ("לדעתך..."), תתקבל כל דעה מנומקת ומבוססת על הכתובים, אין רק תשובה אחת נכונה. שאלות לדוגמה:

- יש המבקרים את התפקוד של הגר כַּאֵם. לדעתך, האם הביקורת מוצדקת? נמק את דבריך ובסס אותם על הכתוב
- על הפרוכת (אריג רקום) שכיסתה את ארון הקבורה של בנימין זאב הרצל, חוזה המדינה, נכתב הפסוק: "הַזְרְעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ" (תהילים מזמור קכו, פסוק ה). לדעתך, מדוע נכתב פסוק זה על הפרוכת של ארון הקבורה של חוזה המדינה? נמק את דבריך ובסס אותם על הכתוב.

3. שאלת טענה

בשאלות מסוג זה מובאת טענה (או כציטוט של חוקר או פרשן, או ללא אזכור שם הטוען אלא באופן סתמי: "יש הטוענים..."). אתם תתבקשו לתמוך בטענה או להתנגד לה על סמך הכתוב. למשל:

- קרא פסוקים י-יג. יש הטוענים כי בפסוקים אלה יש ביקורת מרומזת על הבחירה של לוט. הבא מן הכתוב ראיה אחת התומכת בטענה זו והסבר אותה.

- "התורה אינה נחלתו של מגזר זה או אחר, אלא מסורה לכול" (א' הכהן). הבא שתי דוגמאות מן הכתוב התומכות בדברי א' הכהן.

4. שאלת השוואה

בשאלות מסוג זה אתם מתבקשים לציין את הדומה ו/או את השונה בין שני קטעים (או יותר). בגוף השאלה יצוין מספר קווי הדמיון או ההבדלים שתבקשו למצוא. כדאי למספר את קווי הדמיון או את ההבדלים שאתם כוללים בתשובתכם, כדי שיהיה ברור לקורא אם עניתם תשובה מלאה. אם אפשרי מבחינת הטקסט והזמן שנותר לכם, כדאי לכתוב דוגמה נוספת על מספר הדוגמאות שהתבקשתם לתת. למשל:

- קרא עזרא ג, פסוקים ז-י. יש הטוענים כי שבי ציון ניסו לשחזר את בניית בית המקדש הראשון שבנה שלמה. קרא גם מלכים א ה, פסוקים כ-כה וכן פרק ו, פסוק א. הבא שתי ראיות לביסוס טענה זו, והסבר אותן [כאן יש לציין קווי דמיון בין פעולות הבנייה של שני בתי המקדש].
- קרא תהילים קכח, פסוקים ב-ג וגם בראשית ג, פסוקים טז-יט. ציין הבדל אחד בין תיאור יגיע הכפיים של האדם במזמור שלפניך ובין תיאור יגיע הכפיים בבראשית ג, והבדל אחד בתיאור האישה בשני כתובים אלה (סך הכול שני הבדלים).

5. שאלת קושי

קושי הוא שאלה העולה מהכתוב, ניסיון לברר משהו שאינו מתיישב עם ההיגיון או עם האמונה הדתית במקרא. כדאי לנסח את הקושי כשאלה. לעתים יובאו דברי פרשנות ומתוכם נרמז הקושי. אין לזכור בעל פה פירושים, אם תבקשו לציין קושי מתוך פירוש מסוים, הפירוש יובא בגוף הבחינה. למשל:

- קרא את המדרש שלפניך לשמות יט פסוק א. "ביום הזה באו מדבר סיני" - וכי ביום הזה באו? אלא, כשתהא למד דבריי לא יהו בעיניך ישנים, אלא כאילו היום ניתנה תורה אלא כשתהיו לומדים את דבריי, הם לא יהיו ישנים בעיניכם... [פסיקתא דרב כהנא, פסקה יב]

1. לדברי המדרש, מהו הקושי בביטוי "ביום הזה" (פסוק א)?
2. לפי המדרש, הסבר כיצד הביטוי "ביום הזה" הוא הזמנה לעם להרגיש שותפות והתחדשות בלימוד התורה.

6. שאלת מושגים

לעתים מופיע בגוף השאלה מושג ספרותי, פרשני או מושג ייחודי לתחום המקרא. אין צורך להגדיר את המושג בתשובתכם, אבל עליכם לדעת ליישם אותו, או להסביר כיצד הוא בא לידי ביטוי בכתוב. למשל:

- בחר באחד ממדרשי השם שבפסוקים אלה, והסבר...
- איזה עקרון גמול עולה בקנה אחד עם החוק בדברים כד, פסוק טז...?

בהצלחה!

כרונולוגיה מקראית: סדר האירועים על פי המקרא

<ul style="list-style-type: none"> • בריאת העולם • המבול; נוח • תקופת האבות: אברהם, יצחק, יעקב • יוסף יורד למצרים ועולה לגדולה בחצר פרעה • בני יעקב יורדים למצרים 	<p>בראשית</p>
<ul style="list-style-type: none"> • בני ישראל הופכים לעבדים במצרים • משה מתמנה להנהיג את העם ולהוציאו ממצרים • עשר מכות מצרים; יציאת מצרים • מעמד הר סיני ומתן תורה (עשרת הדיברות) • חטא העגל; מתן לוחות הברית בפעם השנייה • עם ישראל נודד במדבר 40 שנה 	<p>שמות, ויקרא, במדבר, דברים</p>
<ul style="list-style-type: none"> • תקופת כיבוש הארץ וההתנחלות בה 	<p>יהושע, שופטים</p>
<ul style="list-style-type: none"> • שמואל הנביא מנהיג את העם • תקופת מלכות שאול • תקופת מלכות דוד 	<p>שמואל א, ב</p>
<ul style="list-style-type: none"> • מות דוד; שלמה עולה למלוכה • בניית בית המקדש (950 לפנה"ס) • מות שלמה • פילוג הממלכות לישראל ויהודה (928 לפנה"ס) • מסע סנחריב (701 לפנה"ס). • רפורמת יאשיהו (622 לפנה"ס). • גלות יהויכין (597 לפנה"ס). • חורבן ממלכת יהודה; גלות בבל (586 לפנה"ס). 	<p>מלכים א, ב</p>

<ul style="list-style-type: none"> • ניבא בממלכת יהודה החל מימי רפורמת יאשיהו ועד החורבן בידי הבבלים. • מתח ביקורת על מדיניות השלטון היהודאי שהעדיף להסתמך על אימפריות זרות במקום על ה'. • התנגד לעבודה הזרה של העם ולפולחן הסינקריטיסטי. • חזה את גלות בבל. הכריז שבבל היא כלי בידי ה' להעניש את עם ישראל. 	<p>ירמיה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ניבא בגלות בבל, החל לנבא חמש שנים לאחר גלות יהויכין. • בנבואתו בחזון העצמות היבשות הוא מנחם את העם, ומבטיח להם שישוכו ארצה ויבנו בה חיים לאומיים עצמאיים מחדש תחת שלטון בית דוד. • ניבא שממלכות ישראל ויהודה יאוחדו שוב לממלכה אחת. 	<p>יחזקאל</p>
<ul style="list-style-type: none"> • הצהרת כורש ושיבת ציון (538 לפה"ס) • בארץ, בפחוות יהוד, שולטת האימפריה הפרסית. מצבה של ירושלים קשה, שעריה פרוצים, קשה לחיות בה. חגי קורא לעם לבנות את בית המקדש השני, גם אם לא יהיה מפואר. נחמיה מסייע בשיקום חומות העיר ושיקום חברתי-כלכלי לאנשי ירושלים. 	<p>עזרא ונחמיה, חגי</p>

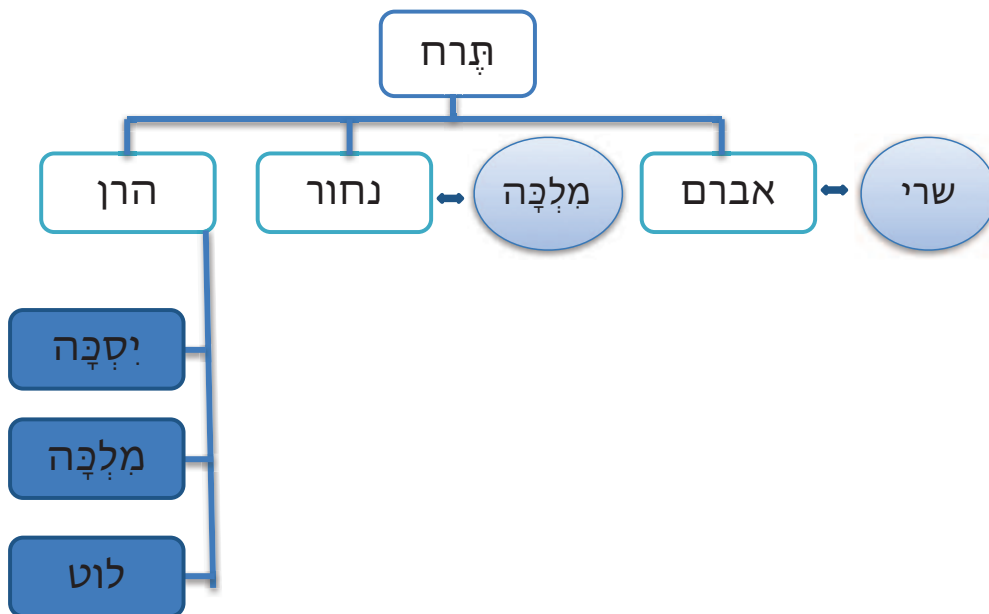
<ul style="list-style-type: none"> • ספרי חוכמה ושירה, המשקפים את האמונה וחיי הרוח בישראל. • ספר תהילים כולל שירים שמהללים את ה'. • ספר איוב דן בשאלת הגמול בעולם: האם אלוהים משלם לכל אדם כגמולו? גומל לצדיק טוב ומעניש את הרשע? דרך סיפורו האישי של איוב שהיה צדיק מושלם ונענש על לא עוול בכפו נדונה שאלת הגמול. • מגילת קהלת חושפת תפיסת עולם דטרמיניסטית: אלוהים קבע הכל מראש בעולם. מה שהיה הוא שיהיה, ואין משמעות לפעולות האדם בעולם, גורל האדם נגזר מראש. 	<p>תהילים, איוב, קהלת</p>
--	---------------------------

תקצירי הפרקים בבראשית

מבוא

בפרקים יב-נ בספר בראשית מסופרים סיפורים על אבות האומה, אברהם, יצחק ויעקב וכן סיפור חייו של יוסף, בנו של יעקב. אבות האומה הם המשפחה שממנה יצא עם ישראל, והסיפורים עליה מתארים את ראשיתו של עם ישראל בכנען ואחר כך במצרים.

תרשים משפחת האבות על פי בראשית יא, פסוקים כו-כט

בראשית יב

בפרק יב שני סיפורים על אברם: בפסוקים א-ט ובפסוקים י-כ.

- **פסוקים א-ט:** בפרק זה מסופר על אבי המשפחה, אברם. אלוהים מתגלה לאברם ומצווה עליו להתנתק ממשפחתו וממקום מגוריו וללכת אל ארץ חדשה. על אף שאברם בשלב זה מבוגר מאוד, הוא מציית מיד לצו האלוהי, ואינו נרתע מהקשיים שבביצוע צו כזה. כשאברם מגיע עם אשתו שרי ועם אחיינו לוט לארץ כנען מתברר לו שהארץ מיושבת בכנענים, לכן הוא עצמו לא יזכה לרשת את הארץ אלא רק צאצאיו.
- אברם מתואר בפסוקים א-ט כמאמין מושלם. הוא מקיים מיד את הצו הקשה שאלוהים ציווה עליו, אינו מתווכח כשהוא מגלה שהבטחת ה' תתגשם רק בעתיד הרחוק, ממשיך ומוכיח את אמונתו בה' באמצעות בניית מזבחות ותפילה לה'.
- **פסוקים י-כ:** אברם ושרי יורדים למצרים עקב רעב כבד בארץ. אברם מבקש משרי שתאמר שהיא אחותו, כיוון שהוא מפחד שהמצרים יהרגו אותו כשיראו את יופייה של שרי וירצו לקחתה לאישה. מעשה זה של אברם מאיר אותו באור לא מוסרי, כיוון שבמעשה זה הוא הפקיר את שרי לחסדי גברים זרים. ואמנם שרי נלקחת לארמון פרעה מיד כשאברם ושרי מגיעים למצרים. אברם מקבל תמורת שרי מתנות ורכוש רב מפרעה, אך מעשה התרמית מתגלה במהירות. אברם ננזף על ידי פרעה, והוא ושרי מגורשים ממצרים.
- דמותו של אברם בפסוקים י-כ מוצגת בניגוד לדמותו כפי שתוארה בפסוקים א-ט. במקום המאמין המושלם אברם מוצג כאן כאדם שמטיל ספק בהבטחותיו של ה', פועל על דעת עצמו, ועושה מעשים מפוקפקים מבחינה מוסרית.

בראשית טו

- בפרק זה מופיעות שתי הבטחות של ה' לאברם:
 בפסוקים א-ו הבטחת בן והבטחת ריבוי צאצאים לאברם.
 בפסוקים ז-כא הבטחת הארץ לצאצאיו של אברם.
- פסוקים א-ו: הבטחת בן והבטחת ריבוי צאצאים לאברם.** לראשונה אברם מטיל ספק בהבטחות ה'. הוא אינו מעוניין בעוד כסף ורכוש אלא בצאצאים. ה' מבקש מאברם להביט בכוכבי השמים, ומבטיח לו שיוולד לו בן שיירש אותו ושהיו לו צאצאים רבים ככוכבי השמים. אברם משתכנע ומאמין שה' יקיים את הבטחותיו.
- פסוקים ז-כ"א: הבטחת הארץ לצאצאי אברם.** ה' מבטיח את הארץ לאברם. אברם מטיל ספק, ומבקש מה' הוכחה שיקיים את הבטחתו. ה' מצווה עליו להכין טקס ברית בין בתרים. אברם מבתר עגלה, עז ואיל ומציב את חלקיהם זה מול זה. אברם מציב גם תור וגוזל שאינם מבותרים. ה' עובר בין הבתרים ומסמל בכך את התחייבותו לתת את ארץ כנען לזרעו של אברם. ה' מודיע לאברם שצאצאיו יהיו עבדים במצרים במשך 400 שנה ועל יציאתם לחירות ועל בואם לארץ בדור הרביעי.

בראשית טז

- סיפור העלילה בפרק זה מתרחש כאשר אברם ושרי נמצאים בכנען כבר עשר שנים. הם עדיין ערירים, ללא ילדים. שרי מציעה לאברם לשאת לאישה את שפחתה המצרית, הגר והילד שהגר תלד ייחשב לבנה של שרי. אברם מסכים להצעת שרי, אבל כשהגר נכנסת להיריון, היא מתחילה לזלזל בשרי, ושרי נעלבת. היא מאשימה את אברם ביחסה המזלזל של הגר.
- אברם אדיש לגורלה של הגר. הוא אומר לשרי שהיא יכולה לעשות בהגר כרצונה, הרי הגר היא שפחתה. שרי מענה את הגר, והגר בורחת למדבר.
- מלאך ה' מתגלה להגר במדבר, מבטיח לה שיוולד לה בן ושמו יהיה ישמעאל, כי ה' שמע אל סבלה של הגר. המלאך מבטיח שלישימעאל יהיו צאצאים רבים, ושהוא יהיה פרא אדם, שידו תהיה בכול ושישלוט באחיו. את הבטחות המלאך אפשר להבין כנבואה חיובית או שלילית על עתידו של ישמעאל.
- המלאך מצווה על הגר לשוב אל בית אברם ושרי, ולהמשיך לחיות שם כשפחה. הגר עושה כדבריו. אברם היה בן 86 כשישמעאל נולד.

בראשית יח

- **פסוקים א-טז:** אברהם יושב בפתח אוהלו בשעת צהריים חמה, ולפתע ה' נגלה אליו. אברהם רואה שלושה אנשים והוא רץ לקראתם ומזמין אותם להתארח אצלו. כשהאנשים נענים להזמנתו, אברהם ובני ביתו מכינים לכבודם סעודה מפוארת. הוא משגיח על אורחיו בשעת הארוחה. אברם מתאפיין בתיאור זה כמארח אדיב ונדיב. האורחים של אברהם, שהם מלאכי ה', משרים לו ששרה עתידה ללדת לו בן בעוד שנה. שרה נמצאת באוהל וצוחקת בלבה כשהיא שומעת את הבשורה. היא יודעת שהיא ואברהם זקנים מאוד, וקשה להאמין שבשלב זה בחייהם יוכלו להביא ילד לעולם. ה' כועס על ספקנותה של שרה שאין דבר הנשגב מיכולתו.
- **פסוקים יז-לג:** ה' מגלה לאברהם שהוא עומד להשמיד את סדום. החטאים הנעשים בסדום קשים מאוד, וצעקת האנשים המתענים בה הגיעה לה'. ה' מחליט לרדת ולראות אם אכן כך, וצעקות הסובלים מעידות על חומרת החטאים הנעשים בעיר. הוא מחליט להשמיד את העיר עקב חטאי התושבים, ומגלה זאת לאברהם כדי לחשוף בפניו כיצד מתנהל משפט צדק. אברהם אינו מגיב כמצופה. במקום לקבל בהכנעה את החלטת ה', הוא מתווכח עם ה' וטוען שהחלטתו להשמיד את סדום עושה עוול עם הצדיקים שיש בסדום. אברהם מזכיר לה' שבהיותו שופט צדק, הוא אינו יכול לעוות משפט. אברהם מבקש מאלוהים לחוס על סדום בגלל הצדיקים שיש בעיר. ה' מסכים לא להשמיד את העיר אם ימצאו בה 50 צדיקים. אברהם מתמקח עם ה' על מספר הצדיקים בעיר עד שהוא עוצר בעשרה צדיקים. במהלך השיחה אברהם הולך ומפחית את מספר הצדיקים ואת אורך הבקשות, ואילו ה' הולך ומקצר בתשובותיו. על אף שאברהם התווכח עם ה', הוא אינו מוצג כחצוף אלא כמעמיד עצמו כמגנם של הצדיקים בסדום. הוא מאמין שה' הוא שופט צדק, לכן סבור שגם במקרה של סדום ה' חייב לשפוט בצדק את הצדיקים בעיר, ולא להשמידם עם הרשעים.

בראשית כא

- **פסוקים א-ח:** אלוהים מקיים את הבטחתו לאברהם ולשרה, ונולד להם בן. אברהם היה בן 100 ושרה הייתה בת 90 כשיצחק נולד. בגלל גילם המופלג שרה בטוחה שכל מי שישמע שנולד להם בן - יצחק (ישמח בשמחתם? ילעג להם?) לאחר מספר שנים יצחק נגמל, ואברהם עורך חגיגה גדולה.
- **פסוקים ט-כא:** בעת החגיגה שרה רואה את ישמעאל מצחק (לא ברור מה בדיוק ישמעאל עשה: שיחק והשתעשע? לעג ליצחק? ביצע בו מעשה מיני מגונה? עבד עבודה זרה?) היא דורשת מאברהם לגרש את הגר ואת ישמעאל. מטרתה של שרה להציב את יצחק כיורשו היחיד של אברהם. על פי הידוע מחוקי המזרח הקדום, כל עוד לא הכריז אברהם על ישמעאל כבנו וכיורשו, אין לישמעאל זכויות בירושה, לכן חשוב לשרה שישמעאל יגורש כבר עתה, לפני שאברהם יעניק לו מעמד של יורש.
- אברהם מסתייג מדרישתה של שרה, אבל עושה כדבריה לאחר שה' מעודד אותו להישמע לדרישה זו, התואמת את התוכנית האלוהית. לפי תוכניתו של אלוהים, יצחק נועד להיות היורש של אברהם ועל כן שילוחו של ישמעאל מתאים לתוכנית זו.
- הגר תועה עם ישמעאל במדבר, והמים נגמרים. ישמעאל מוצג כתינוק חסר ישע העומד למות בצמא, אולם בשלב זה הוא נער, והצגתו כתינוק באה להדגיש את מצבם הקשה במדבר. מלאך ה' קורא אל הגר, מראה לה את באר המים הקרובה אליה, ומבטיח לה עתיד טוב לישמעאל. ישמעאל גדל והופך לקָשֶׁת (מומחה ביריית חצים מְקֶשֶׁת), נושא אישה מצרית, וחי במדבר פארן.
- **פסוקים כב-לד:** אברהם ואבימלך כורתים ברית. אבימלך מציע לאברהם לכרות עמו ברית ידידות נצחית. אבימלך מבקש מאברהם שני דברים: שלא ישקר לו (אברהם טען בבואו לגר ששרה היא אחותו ולא אשתו) ושיכרות איתו ברית כאות תודה על הכנסת האורחים שאברהם ושרה זכו לה כשגרו בגרר, אזור פלשתי. אברהם מסכים לבקשותיו של אבימלך, אבל מוסיף שאינו הצד היחיד שנהג בחוסר הגינות כלפי הצד האחר. גם עבדי אבימלך גזלו את בארות המים השייכות לאברהם. אברהם נותן לאבימלך צאן ובקר כמתנה, ובמיוחד שבע כבשים. שבע הכבשים הן הצהרה שהבאר שחפר אברהם שייכת לו ולא תיגזל ממנו יותר. על שם שבע הכבשים נקראת העיר באר שבע. אברהם ואבימלך נשבעים והופכים לבעלי ברית.

בראשית כב, פסוקים א-יט

- מטרת הסיפור היא להדגיש שה' אינו מעוניין בקורבן אדם. לכן נאמר כבר בפתיחת הסיפור שאלוהים מנסה את אברהם כשהוא דורש ממנו להקריב לו את יצחק. כלומר, אלוהים לא באמת מעוניין בקורבן אדם.
- בתגובה לצו האלוהי, אברהם מציית מיד. הוא מכין את כל הדרוש למסע אל ארץ המוריה, לוקח את יצחק ויוצא. בדרך אל מקום העקדה, יצחק מבחין שחסר להם שה כקורבן, ושואל את אברהם על כך. אברהם משיב שאלוהים יבחר בקורבן עד שיגיעו. מכאן יצחק לומד שנסקפת סכנה לחייו. עם זאת, הוא אינו סב לאחור, הוא ממשיך עם אביו בהליכה למקום העקדה. מכאן אפשר ללמוד שיצחק מסכים להיות הקורבן במקרה שיידרש, ובכך מבטא את אמונתו בה'.
- אברהם קושר את יצחק על המזבח ומניף את הסכין, ואז מלאך קורא אליו מהשמים ועוצר אותו. המלאך מודיע לאברהם שאמונתו הוכחה מעל לכל ספק, ושזכות מעשה זה הוא יבורך בצאצאים רבים. גם האנושות כולה תתברך בזכות אברהם.
- אברהם רואה איל בקרבת מקום, ומקריב אותו במקום יצחק.
- אברהם קורא למקום העקדה בשם "ה' יְרָאָה", ופירושו: ה' יבחר לו בקורבן הרצוי בעיניו. המספר מציין שבזמן כתיבת הסיפור המקום נקרא "הר ה'" (כינוי לבית המקדש). בכך המספר מקשר את מקום בית המקדש לאבות האומה ומעניק לו קדושה נוספת.

בראשית כג

- שרה מתה בגיל 127, ואברהם רוצה לקבור אותה באזור מגוריהם, בקריית ארבע (= חברון).
- אברהם בשלב זה אינו בעל אדמה, לכן הוא מבקש מבני חת, תושבי המקום, למכור לו חלקת אדמה שבה יוכל לקבור את שרה.
- בני חת עונים לו באדיבות רבה שאינם יכולים למכור לו חלקת אדמה, אבל מתוך כבוד רב אליו הם מוכנים ששרה תיקבר בחלקת הקבורה שלהם.
- אברהם מתעקש: הוא רוצה ששרה תהיה קבורה בחלקה ששייכת לו כדת וכדין. הוא פונה לעפרון החתי ומבקש לקנות ממנו חלקת אדמה הכוללת מערה. המערה נקראת "מערת

המכפלה". עפרון מציע לתת לאברהם את החלקה במתנה, אבל אברהם מתעקש להפוך לאזרח שווה זכויות ובעל אדמה, ורוצה לקנות את החלקה בכסף. כך עפרון לא יוכל לבקש את "מתנתו" חזרה אם יתחרט. עפרון מציע לאברהם לקנות את מערת המכפלה במחיר מופקע (400 שקל כסף), אברהם אינו נרתע מהמחיר, והעסקה יוצאת לפועל.

- סיפור קניית מערת המכפלה נועד להדגיש שחלקת הקבורה של אבות האומה ואימהות האומה נקנתה כחוק ושייכת לעם ישראל.

בראשית כד

- פרק זה מתאר את שליחותו של עבד אברהם למצוא כלה ליצחק. אברהם שולח את עבדו לחפש כלה לבנו יצחק, ומתנה שני תנאים: הכלה אינה יכולה להיות כנענית (ועל כן העבד נשלח לארם נהריים) והכלה חייבת להסכים לבוא לגור בארץ כנען. העבד נשבע לאברהם לקיים שני תנאים אלה, ויוצא לדרכו.
- כשהעבד מגיע לארם נהריים, הוא מתפלל לסיוע מאלוהים במציאת הכלה הנכונה. הוא מבקש מאלוהים שיסייע לו לאתר נערה שתסכים להשקותו, ואף תתנדב להשקות את גמליו. כך ידע העבד שזו הכלה הנכונה. כשרבקה מגיעה אל הבאר, העבד פונה אליה ומבקש להשקותו. רבקה עונה לו בדיוק כפי שחלם שיקרה: היא עונה כי תיתן לו בשמחה מים לשתות וגם תשקה את גמליו.
- העבד שמח שנמצאה הכלה המתאימה, נותן לה תכשיטים רבים, ומברר פרטים על משפחתה. כשנודע לו שמדובר בנערה ממשפחתו של אברהם, הוא מבין שה' הוביל אותו בדרכו וסייע בהצלחתו. בני משפחתה של רבקה מזמינים אותו לאכול.
- העבד, שמבין שברגע זה נפתח המשא ומתן על עסקת הנישואים, מספר למשפחתה של רבקה את סיפור שליחותו עד לפגישתו עם רבקה ליד הבאר, מדגיש ומשמיט פרטים כדי להבליט את היתרונות שיצמחו לרבקה ולמשפחתה משידוך זה, ועם זאת מדגיש את התנאי החשוב שרבקה תבוא לחיות בכנען. משפחתה של רבקה מסכימה, והשידוך מסתכם בהצלחה.